Eduskunnan suuri valiokunta

Opetushallituksen lausunto valtioneuvoston selonteosta EU-politiikasta VNS 7/2020 vp

Yleiset selontekoa koskevat kommentit

Opetushallitus kiittää mahdollisuudesta lausua valtionneuvoston EU-selonteosta. Toimialansa mukaisesti Opetushallitus nostaa esiin ensisijaisesti koulutukseen ja oppimiseen liittyviä näkökohtia, erityisesti koskien selonteon kohtaa ”Maailman paras koulutusjärjestelmä”.

Maailman paras koulutusjärjestelmä

Opetushallitus pitää tärkeänä, että osaamistason vahvistaminen ja inhimillinen pääoma halutaan selonteossa nostaa EU:n strategiseksi tavoitteeksi. Euroopan ja Suomen globaali kilpailukyky ja sitä kautta hyvinvointi ovat riippuvaisia korkeasta osaamistasosta ja koulutuksellisesta tasa-arvosta.

Tulevaisuuden osaamistarpeisiin vastaamisessa eurooppalaisen koulutusyhteistyöllä on tärkeä rooli. Koulutusjärjestelmän on kyettävä kouluttamaan osaajia, joilla on kansainvälistä osaamista, kykyä ja kiinnostusta toimia vuorovaikutuksessa maailmanlaajuisesti. Tämä edistää myös samalla koko suomalaisen yhteiskunnan avoimuutta ja joustavuutta.

Erasmus+ -ohjelma on oikeutetusti mainittu keskeisimpänä eurooppalaisena instrumenttina inhimillisen pääoman vahvistamisessa. Eurooppalaisessa vertailussa Suomi on yksi aktiivisimmista ohjelman hyödyntäjistä. Erasmus+ ja sitä edeltäneet ohjelmat ovat rahoittaneet jo noin kolmannesmiljoonan suomalaisen ulkomaan vaihtoja, joista nykyisen Erasmus+ ohjelman aikana yksistään 150 000.

Selonteon tavoite Erasmus+ -ohjelman täysimääräisestä hyödyntämisestä on erittäin tärkeä, varsinkin kun ohjelman budjetti lähes kaksinkertaistuu ohjelmakaudella 2021-2027. Tämä edellyttää, että kansallisin toimenpitein varmistetaan kansainvälistä toimintaa tukevat rakenteet ja riittävät resurssit kaikilla kouluasteilla ja nuorisotyössä. Opetussuunnitelmien ja tutkintorakenteiden tulisi mahdollistaa ulkomaanvaihtoon lähteminen.

Selonteossa on mainittu huippuyliopistot, joilla viitataan Erasmus+ -ohjelman rahoittamiin eurooppalaiset yliopistot -hankkeisiin (”European Universities”). Suomalaiset yliopistot ja ammattikorkeakoulut ovat menestyneet kahdella ensimmäisellä hakukierroksella erinomaisesti. Eurooppalaiset yliopistot ovat samalla esimerkki siitä, miten EU:n koulutusyhteistyö on vajaassa 35 vuodessa kehittynyt pienimuotoisesta korkeakouluopiskelijoiden vaihdosta laajamittaiseksi ja syvälle rakenteisiin ja korkeakoulujen opetussuunnitelmatyöhön ulottuvaksi yhteistyöksi.

Digitalisaatio avaa jatkossa laajemmat ja joustavammat yhteistyömahdollisuudet eurooppalaisessa formaalissa koulutuksessa ja informaalissa oppimisessa. Koulutuksen digitalisaation edistäminen EU-alueella edellyttää maiden ja koulutusalan toimijoiden lisääntyvää yhteistyötä mm. erilaisten

digitaalisten järjestelmien ja palvelujen yhteentoimivuuden parantamiseksi. On tärkeää, että digitalisaation edistäminen integroidaan myös osaksi EU:n koulutusohjelmia ja eurooppalaisen koulutusalueen kehittämistä.

EU vahvana globaalina toimijana ja turvallisuusyhteisönä

Samalla tavalla kuin koulutus nähdään kriittisenä Euroopan resilienssille ja kilpailukyvylle, tulisi sen olla keskeisessä roolissa myös EU vahvistaessa globaaleja kumppanuuksiaan. Opetushallitus näkee erityisesti tärkeänä, että koulutuksen osuus vahvistuu EU:n kehitysyhteistyössä ja että suomalaisilla toimijoilla on aktiivinen rooli sen toteutuksessa.

Opetushallitus pitää tärkeänä, että osana laillisten maahanmuuton väylien kehittämistä painotetaan osaamisen edistämistä, ja että laillista maahanmuuttoa kytketään osaajatarpeisiin vastaamiseen.

Suomalaisia toimielimiin

Opetushallitus pitää tärkeänä, että suomalaisia asiantuntijoita saadaan rekrytoitua lisää EU:n toimielimiin. Tämä on tärkeää vaikutusmahdollisuuksien, tiedonkulun ja laajemman ymmärryksen varmistamiseksi. Täsmätoimien lisäksi on tärkeää varmistaa, että suomalainen koulutusjärjestelmä tuottaa sellaista osaamista, joka tukee rekrytoitumista kansainvälisille urille ylipäätään. Osaltaan tälle pohjaa luovat osallistuminen erilaisiin kansainvälisiin vaihto-ohjelmiin.

Lopuksi

EU-selonteko korostaa sisäinen yhtenäisyyden, osallisuuden ja yhteisen eurooppalaisen arvopohjan merkitystä. Kokemus eurooppalaisuudesta syntyy erityisesti ruohonjuuritason kohtaamisista ja yksilöiden kokemuksista. Tässä eurooppalainen yhteistyö koulutuksessa, nuoriso- ja liikunta-aloilla on keskeinen työkalu.